

SAINT-PAULUN JA VENCEN MAISEMISSA

1 Saint-Paulin ikuiset muurit

Saint-Paulin onni ja onnettomuus on sen kauneudessa. Vuoren huipulle rakennetusta keskiaikaisesta muurien ympäröimästä kylästä on tullut "kaupallinen" niin kuin sanotaan. Se ei ole pelkästään Rivieran vaan koko Ranskan suosituimpia nähtävyyksiä.

Neljän sadan asukkaan St-Paulissa on tungosta jopa tammikuussa. Hallinnollisesti se kuuluu läheiseen Venceen, siitä virallinen nimi St-Paul de Vence.

Historia. Sancto Paulosta puhutaan vanhoissa asiakirjoissa 900-luvulla. Itsehallinnon pieni sisämaan kaupunki sai 1200-luvulla. Kaupunginmuurit rakennettiin 1400-luvun alussa. Nykyiset muurit ovat vuosilta 1537-47. St Paul museoitui, sillä se kuihtui keskiajan jälkeen.

Lähes kaikkialla vanhat kaupunginmuurit kapeine portteineen on hajotettu. Ne kävivät puolustuksen osalta tarpeettomiksi jo vuosisatoja sitten ja osoittautuivat autojen myötä lopullisen epäkäytännöllisiksi. Jos muureja on jäljellä, uudisrakentaminen on tunkeutunut niin lähelle vanhaa sydäntä, että ydinosa on hävinnyt piiloon kuten Vencessä.

St-Paulissa muurit ovat entisellään eikä mitään ole voitu rakentaa liian lähelle, koska kaupunki ehti täyttää kukkulansa jo keskiajalla.

Taiteilijat ja majatalo Auberge Colombe d'Or. Taiteilijat "löysivät" St-Paulin jo 1920-luvulla. Varhaisten kylän ikuistajien joukkoon kuuluu suomalaistaiteilija Dora Wahlroos (1870-1947).

Nykyisin taiteilijoiden alkuperäisestä tapaamispaikasta on tullut maailmankuulu hotelli ja ravintola Auberge de la Colombe d'Or, kultaisen kyyhkysen majatalo. Se on myös eräänlainen taidemuseo kiitos asiakkaiden, jotka maksoivat töillään. Niinpä vuonna 1954 kuollut hotellin omistaja Paul Roux onnistui keräämään hienon modrenin taiteen kokoelman. Töitä on mm. Pablo Picassolta ja Marc Chagallilta

Chagallin hauta. Valko-Venäjän alueella syntynyt Chagall (1887-1985) on ollut St-Paulin tunnetuin asukas. Hänet on haudattu hautausmaalle, joka sijaitsee kylän meren puoleisessa kärjessä.

Taiteilijan iso koristelematon paasi on heti oikealla keskikäytävän ja uloimman käytävän välissä. Samalla hautausmaalla lepää kuuluisan taidekeskuksen luonut Maeghtin pariskunta. Heidän paatensa viereinen hautakivi on kuin auringonottolaveri.

Muurit ja pääkatu. Vaikka St-Paulista on vaikea löytää muita kuin taidekauppoja, pienestä ei pidä pelästyä. Muureilla kannattaa kierrellä ja kulkea niiden ulkopuolella kylän ympäri. Komean pääkadun, rue Granden varrella on paljon nähtävää, vaikkapa vanhat katetut pesualtaat.

Moderni taide tulee luontevasti vastaan keskiaikaisilla kaduilla. Laurent Bosion Jesus, Marie, Joseph on suorastaan mykistyttävä kirkon palmun vieressä. Kirkkoa on rakennettu 1100-luvulta lähtien. Kellotorni on 1700-luvulta.

Paikallishistorian museossa on näyttely, joka kuvaa kylän vaiheita alkaen Provencen herttuan saapumisesta 1224.

Petankkikenttä. Vanhat herrat pelaavat varhain aamusta petankkia pelikentällä Jeu de boulesilla kaupungin pääkahvilan, Cafe de la Placen edessä. Vinosti vasemmalle toisella puolella katua on kuuluisa Auberge de la Colombe d'Or.

Pelikenttää arvostetaan yhtenä maailman tunnetuimpana petankkipaikkana. Se on myös otettu kaupalliseen käyttöön. Turisteille järjestetään pikakursseja petankin saloihin eri kielillä.

Aukion kahvilan sisustus on uljas. Erikoisuus on tunnetun taiteilijan Césarin muhkea Fanny-patsas. Petankkissa hävinneet voivat hakea lohtua tai häpeää suutelemalla Fannyn takamuksia. Yleensä Fannyt ovat tavallisia nukkehahmoja ja niitä löytyy pelipaikkojen läheisistä baareista.

Taidekeskus Fondation Maeght. Taidekauppiat Aime ja Marguerite Maegh ymmärsivät modernin taiteen arvon ennen suurta enemmistöä. He myös loivat omaisuutensa myymällä Rivieralla viihtyneiden taiteilijoiden töitä, mutta eivät kätkeneet aarteitaan piiloon vaan perustivat ympäri vuoden avoinna olevan nimeään kantavan taidekeskuksen.

Sen kokelma on loistava. Vaihtuvia näyttelyitä on helppo järjestää, sillä omasta takaa on Miron, Chagallin, Kandinskyn, Picasson, Giacomettin, Tapiessin ja Calderin töitä.

Taidekeskus suorastaan piiloutuu pinjametsään, kun katselee St-Paulin muureilta sisämaahan luoteen suuntaan Gardettesin kukkulalle. Silti sieltä avautuvat upeat näköalat merelle asti kuten muureiltakin. 1964 valmistuneen keskuksen on suunnitellut Kataloniassa syntynyt amerikkalaisarkkitehti Jose Luis Sert.

Rakennus, puutarhat ja taide ovat samaa jatkumoa. Sveitsiläinen kuvanveistäjä, modernin veistotaiteen venytettyjen ihmishahmojen luoja Alberto Giacometti on saanut oman pihan. Miro virtaa suihkulähteessä, Chagall hehkuu mosaiikkimuurissa.

Taidekeskuksen pihalla on pieni kahvio, jonka tuolit ja pöydät on suunnitellut Diego Giacometti, kuvanveistäjän poika. Maeghtin jo ikääntyneet lapset hallitsevat

taidekeskusta ja omistavat laajat maa-alueet sen ympäriltä. Perhe on myös riitautunut keskenään.

-Kappelit vievät taidekeskus Maeghtille

Maeghtin mäelle pääsee St-Paulista helposti chemin Sainte Clairea pitkin. Se alkaa aivan Nizzan suuntaan ajavan bussin pysäkin vierestä. Pysäkin oikealta puolelta lähtee kävelypolku Venceen. Sen alussa on komeita vanhojen myllyjen rakenteita.

Taidemuseolle vievää polkua reunustavista kappeleista toisen, Chapelle Saint Charles et Saint Clauden, edustalla on Chagallin maalaus vuodelta 1968 rakastuneista St-Paulin yllä. Täältä etäisyydeltä St-Paul on yhtä upea kuin Chagallin aikoina ja kappelin terassi paras paikka kylän ihailuun.

Kolmas kappeli on Notre dame de la Gardette, Gardetten jumaläiti. Sen edessä on puuristi vuodelta 1931 ja toinen Chagallin maalaus, sekin vuodelta 1968. Maalaus pöydästä kaupungin edessä on maisema taiteilijan kodin terassilta.

Reitin lopussa oikealle tulee vanha luostari ja vasemmalla tien toisella puolella näkyy parkkipaikka. Sieltä tie johtaa Maeghtin museoon. Matkaa kertyy kilometrin verran.

-Pikkuteitä ja maalaisidylliä

St-Paulin ympäristö on yllättävän maalaismaista. Kaupunkia voi ihailla valitsemalla ensin Place de Gaullen ja vanhan kaupungin väliin tulevan kadun, chemin de la Fontette. Kun kääntyy oikeaan heti Manicinin kissaveistoksen (vuodelta 2000) jälkeen, näkee useita vanhoja myllyjä. Yhdestä jopa lavat ovat säilyneet.

Chemin de la Fontettelta käännytään oikeaan ja tullaan route des Serresille, jolta on hyvä katsella St-Pauliin. Tien varrella on uljaita vanhoja taloja. Serresiltä pääsee chemin de Romea pitkin päätielle numero RD 436.

Tätä tietä käyttää päivittäin vain pari Nizzan ja Vencen välistä bussivuoroa. Kun jatkaa ikävää liikennekatua oikealle tulee tielle, jota Nizzan ja Vencen bussit pääsääntöisesti ajavat.

Chemin de Romen risteykseen Le Deffousantin pysäkillä pääsee aamupäivästä Nizzasta kello 10.15 lähtevällä bussilla. Le Deffousantin pysäkkiä ennen on suuri paloasema. Matkaa St Pauliin on pari kilometriä.

-Rotkoreittiä Venceen

St-Paulissa Nizzan suuntaan lähtevien bussien pysäkin vieressä on opastus kävelystä Venceen. Reitin alussa on todella komea myllyrivi, jota kannattaa vilkaista vaikei

Venceen menisikään.

Venceen pääsee opasteen mukaan reilussa tunnissa, jopa nopeammin, sillä näköaloja ei metsäisen polun varrella ole, luonnon rauhaa sitäkin enemmän.

Reitti seurailee alussa suurten omakotitalojen laitamia ja poikkeaa niiden jälkeen tieverkkoon. Sitten oikaistaan metsässä laakson toiselle puolelle. Rotkon kautta kulkeva polku on chemin de la plus Basse Sine. Se tuo chemin du Barikille, jota pitkin pääsee boulevard Emmanuel Maurelille. Kun kääntyy vasempaan, on hetkessä Vencen linja-autoasemalla.

-Elisabethin kappelin kautta Venceen

Mukavampi ja lyhyempi reitti Venceen lähtee, kun St-Paulin bussipysäkkien luota jatkaa pienen matkan Vencen suuntaan tien oikeaa laitaa. Vastaan tulee kävelytien opaste Venceen ja Chapelle St Elisabethille, Elisabethin kappelille. Polku laskeutuu nopeasti alas laaksoon, jonka vastakkaiselta laidalta voi kuulla laiduntavien eläinten kellojen kilinää ja kukkojen kiekumista.

Rotkon toisella laidalla tullaan vanhalle St-Paulin tielle, ancien chemin de St-Paul. Laakson laidalla on vedenpuhdistamo ja polun alusta kertovat keltaiset merkit. Jyrkästi nouseva tie tuo avenue Emile Hughesille, jossa ovat polun opastukset Venceen. Hughesin ylittämisen jälkeen jyrkkä nousu vie Elisabethille omistetulle kappelille.

Pikkukappeli on rakennettu 1200-1300-luvuilla, mutta sen hienot freskot ovat huonossa kunnossa. Kun kappelilta kääntyy oikealle pääsee Venceen. Kadun nimi on omistettu ensin Elisabethille, sitten se on chemin de la Pouiraque.

2 Matissen kotoinen Vence

Vencessä on niin ikään uljas vanha kaupunki, jonka soikeanmuotoiset keskiaikaiset muurit portteineen ovat säilyneet. Vencessä uudempi asutus alkaa heti muurien vierestä eikä sen sydän ole St-Paulin tapaan muuttunut pelkäksi turistikyläksi.

Historia. Suotuisa sijainti ylängöllä kymmenen kilometrin päässä merestä mutta Alppien suojaamana sai roomalaiset perustamaan ennen ajanlaskun alkua sotilaallisen vartioaseman, jota kutsuttiin nimellä Vintiumin.

Vencen kukoistus alkoi, kun hiippakunta perustettiin 374. Sen jälkeen kaupunkia tuhottiin ja ryöstettiin moneen kertaan, mutta kaupunginmuurit pitivät pintansa jopa autoja vastaan. Selityksenä on se, että talojen rakentaminen kiinni kaupunginmuuriin oli sallittu.

Pyeran portti ja aukio. Kaupunginmuurissa on viisi porttia. Uudesta osasta

tultaessa avenue de la Resistance eli vastarinnankatu ja rue Isnard tuovat Porte de Pyeralle ja edelleen Pyeran aukiolle. Se on vanha roomalaisajan foorum eli tori.

Portti on nyky muodossaan vuodelta 1810 ja torin suihkulähde vuodelta 1822. Se korvasi vanhemman alkuperäisen kaivon. Muhkeasta suihkukaivosta on tullut vanhankaupungin tunnus.

Pyeran nimi tulee kivistä, pierre, jolle tuomitut seisoivat, sillä torilla hoidettiin keskiajalla teloitukset. Torin laidan torni on 1200 -luvulta ja liittyy 1600-luvulla rakennettuun Villeneuveen linnaan. Suku hallitsi Vencea läänityskaudella 1200-luvulta vallankumoukseen. Yhä edelleen suku isännöi läheisen Villeneuveen kylän vanhaa linnaa. Vencen linna on Emile Huguesin, kaupungin aikaisemman pormestarin nimikkosäätiön taidemuseona.

Villeneuveen läänitysherrojen asuinlinna on sisempänä kaupungissa Place Clemenceualla. Uusi kaupungintalo on rakennettu 1911 vanhan piispanpalatsin paikalle.

Tuomiokirkko. Roomalaisen temppelin paikalle pystytetty tuomiokirkko polveilee eri puolilla korttelia. Kirkon barokkijulkivu on koristeellinen mutta niin kapea, ettei sitä ensi näkemältä pitäisi suuren kirkon sisäänkäyntinä.

Kirkon ulkoseinissä on jäljellä roomalaisia kirjoituksia, joista yhdessä ylistetään Cybelen jumaluutta. Nykyinen barokkiasu on 1600-luvulta. Kirkon vaiheet kuvaavat hyvin kaikkien vanhojen kaupunkien historiaa, on rakennettu lisää ja paranneltu aina, kun rahaa on ollut. Uusin lisäys kirkossa on kastekappelin Mooseksen matkaa Niilissä kuvaava mosaiikki, jonka teki Marc Chagall 1979.

Place Godeaulla oli hautausmaa aina vuoteen 1780 asti. Nyt sen keskellä on roomalainen pylvä. Vieressä on muistona kirkollisesta historiasta kaniikin palatsi ja siihen kuuluva torni 1200-luvulta. Rue des Portiques seuraa vanhaa roomalaisajan tietä. Portail Levisin paikalla oli yksi roomalaisajan tien kolmesta portista. Porte Signadour, tarkoittaa provensiaaliksi vahtitornia ja se on 1200-luvulta.

Perjantaisin ydinkeskusta täyttyy markkinoista, joilla on aito maalaistunnelma. Vastakohta St-Paulin steriileihin taidegallerioihin on huima, vaikka molemmat ovat muodollisesti saman kaupungin osia.

Matissen kappeli. Vencen on tehnyt tunnetuksi taiteilija Henri Matisse (1869-1954), joka pakeni sotaa Venceen Nizzasta. Nyt Venceen tulvii turisteja katsomaan Matissen kappelia, joka on taiteilijan kiitos Dominikaaniluostarille, jonka nunnat hoitivat sairasta taiteilijaa. Matisse maalasi kappelin 1949-51 ja ylistää työtä kiitoskirjeessään piispalle mestariteokseksi.

Matissen kappeli näkyy hienosti laakson toiselle puolelle Vencen vanhaan

kaupunkiin. Erinomainen katselupaikka on Hughesin säätiön taidemuseon edessä oleva Belverede Fernand Moutet. Kappelin kattokin hohtaa Matissen sinistä ja vieressä on vanha luostari. Matisse asui luostarin lähellä ja talo, Villa Le Reve, on nykyisin taiteilijoiden käytössä.

Kappelin alkuperäinen nimi chapelle du Rosaire tarkoittaa rukousnauhaa, mutta se tunnetaan nykyisin Matissen kappelina. Taiteilija tuli 48-vuotiaana Nizzaan toipumaan keuhkoputkentulehduksesta, mutta jäi loppuiäkseen. Kun oivalsin, että näkisin tämän valon joka aamu, en voinut uskoa onneeni, arvioi Matisse Rivieran vetovoimaa.

Kappelille kävelee helposti linja-autoasemalta, kun suuntaa taiteilijan nimikkokadulle, avenue Henri Matisse. Se ylittää rotkossa virtaavan La Lubianen ja sillan toiselta puolelta poikkeaa oikeaan avenue de la Provence, joka tuo kappelille. Katua reunustavat kauniit huvilat.

Nizzasta Venceen on suora bussilinja, jonka reitiltä näkyy St-Paul uljaana laakson toisella puolella. Toinen bussilinja kiertää St-Paulin kautta.

3 Jyrkän kalliorinteen Saint-Jeannet

Saint-Jeannet on herttainen pikkukylä, jonka yläpuolella kohoaa jyrkkä kalliorinne lähes 800 metriin. Toinen samanveroinen kalliokieleke on melkein vieressä. Molempia vuoria kutsutaan nimellä baou, joka tarkoittaa vanhalla provensaalin kielellä kalliota.

Baou de Saint-Jeannet ja Baou de Gaude tarjoavat erinomaisia näköalapaikkoja rannikolle samoin kuin sisämaan laaksoihin. Saint Jeannetiin on tultu maisemien perässä vuosikymmeniä, mutta sekään ei ole muuttunut pelkäksi turistikyläksi.

Saint-Jeannet sijaitsee yli 400 metrin korkeudessa ja ensimmäinen näköalapaikka on heti Place Sainte Barben aukiolla, jonne nousee bussilinjan päätepisteestä.

Vielä parempi näköalaterassi on kirkon takana, osin holvien suojaamana. Koko kirkkoaukio vanhoine kaivoineen ilman autoja ja kahviloita huokuu ikuista rauhaa. Kylän suojeluspyhimys on Johannes Kastaja, jolle kirkossa on omistettu suorastaan hellyyttävät patsaat lampaineen.

Château de la Gaude ja IBM:n tutkimuslaitos. Kylässä kiertelyn lisäksi kannattaa poiketa Nizzan suuntaan, jonne vievät kävelypolkujen opastukset Gattieresiin ja Château Bressonille.

Chemin de Château Bressonin ensimmäisessä mutkassa on jo näköalapaikka. Edessä alempana vasemmalla näkyvä linna on Château de la Gaude. Reitin varteen näkyy suuri IBM:n tutkimuslaitos, joka on valloittanut kokonaisen kukkulan.

Planeettojen randonnee. Kun lähtee St-Jeannetin vuorelle Place du Vergeriltä alkavaa katua, rue du Baou, reitin alussa on hauska taideteos, joka on omistettu planeettojen randonneelle. Randonnee on kävelyretki ranskaksi.

Kylän asutuksen päättyessä ja teiden haaraantuessa käännetään oikealle. Koska sisämaan laakson puolella laiduntaa lampaista, opastaulu neuvoa, miten kohdata lammaskoirat.

St-Jeannetin huipulle nousevat polut poikkeavat vasempaan. Koko vuoren kiertävän reitin nimi on circuit, rengas, mutta siltä voi poiketa pelkästään vuoren huipulle. Oppaiden mukaan baouille kiipeäminen vie 1,5 tuntia. Nousu on jyrkkä ja lopullinen nousu tapahtuu kukkulan laella kohti jyrkänteen laidalla olevaa näköalapaikkaa.

Huipulla on vanha opastaulu ja maisemat ovat laajat. Usva voi himmentää meren näkyvistä.

-Maaseututie St-Jeannetista Venceen

Hyvät näköalat erikoisen muotoiselle St-Jeannetin vuorelle tarjoaa kävely Venceen. Reitti lähtee kylän Vencen puoleiselta länsilaidalta ja kadun nimi on chemin du Moulin, myllytie. Tielle näkyy vanha Provencen rautatien silta, mutta sitä pitkin ei pääse rotkon yli vaan tie kiertää laakson pohjalle, jossa on suoranainen koski, vanha myllypaikka.

Laakson laidoilla harjoitetaan edelleen maanviljelystä, meri näkyy paikoin, mutta parhaiten voi ihailla St-Jeannetin yläpuolen vuorta. Varsinainen kylä näkyy hienosti, kun nousee kohti Venceä.

Kun viitta ohjaa Venceen, käännetään oikealle. Vencessä päädytään Henri Matissen kappelin luo. Vencessä reitille pääsee avenue Henri Matissen alusta, jossa ovat viitat St-Jeannetiin ja Gattiersiin. Kadun nimi on avenue de Provence. St-Jeannetin suunnasta tultaessa Matissen kappelille voi kääntyä kivisillan alituksen jälkeen.

Saapuminen: St-Jeannetiin pääsee bussilla, joka lähtee kerran tunnissa St-Laurent du Varin kauppakeskuksesta. Pysäkki on St-Laurent du Varin rautatieaseman luona. Alussa laakso on tiheään asuttua ja teollista molemmin puolin Varin jokea. St-Jeannetin lähestyessä ollaan jo osin perinteisen maaseudun tunnelmissa.

Reitti: Kilometreinä matka St-Jeannetista vuoren huipulle ei ole pitkä, mutta nousu on jyrkkä. Kiipeämisen arvioidaan oppaissa vievän puolitoista tuntia ja laskeutumisen tunnin.

St-Jeannetista Venceen on vajaan neljä kilometriä. Nousut ja laskut ovat loivia ja helpompia kuin vuorelle kiivettäessä.

